

Klima-lavbundsprojekt ved Kvorning i Nørreådal

Screening for forekomst af guldsmede, lampretter, padder (på udpegningsgrundlaget for habitatområde H30) samt odder og vandplanter



Bangsgaard & Paludan ApS.

August 2022

Udarbejdet af: Akvatikon v/Erik Tveskov

Dato: 26-08-2022

Indholdsfortegnelse

	Side
Indledning	3
Metode	3
Resultater	7
Referencer	15

Indledning

Bangsgaard & Paludan ApS har på vegne af Naturstyrelsen i forbindelse med etablering af klima-lavbundsprojekt ved Kvorning anmodet om at få foretaget en screening for forekomst af en række arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV, samt en registrering af vandplanter i udvalgte vandløb. I juni, juli og august 2022 blev en række lokaliteter indenfor projektområdet undersøgt. I de følgende afsnit præsenteres resultaterne kortfattet.

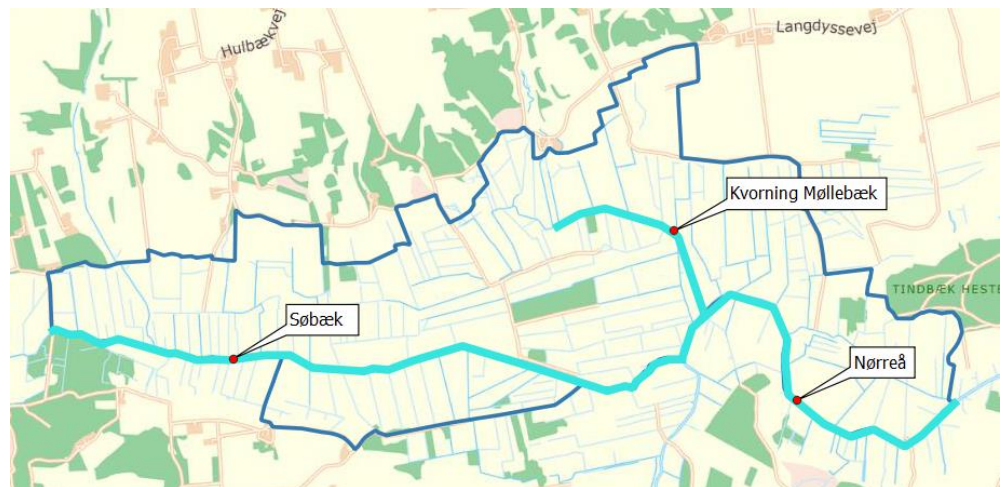
Metode

Guldsmede

Der er foretaget screening af følgende to arter guldsmede, som er

- stor kærguldsmed
- grøn kølleguldsmed

Ved bredden af større vandløb i projektområdet blev der tjekket for forekomst af exuvier fra grøn kølleguldsmed (se figur 1).



Figur 1. Områder hvor der blev ledt grundigt efter grøn kølleguldsmed (lys blå markering). Projektområdet er vist med mørk blå signatur.

Endelig blev udvalgte vandhuller med forholdsvis store åbne vandflader (vist i figur 2) besøgt på varme og solrige dage og guldsmede blev observeret og fotodokumenteret i tilfælde, hvor der var tale om de to arter. De samme vandhuller blev tjekket for exuvier fra stor kærguldsmed.

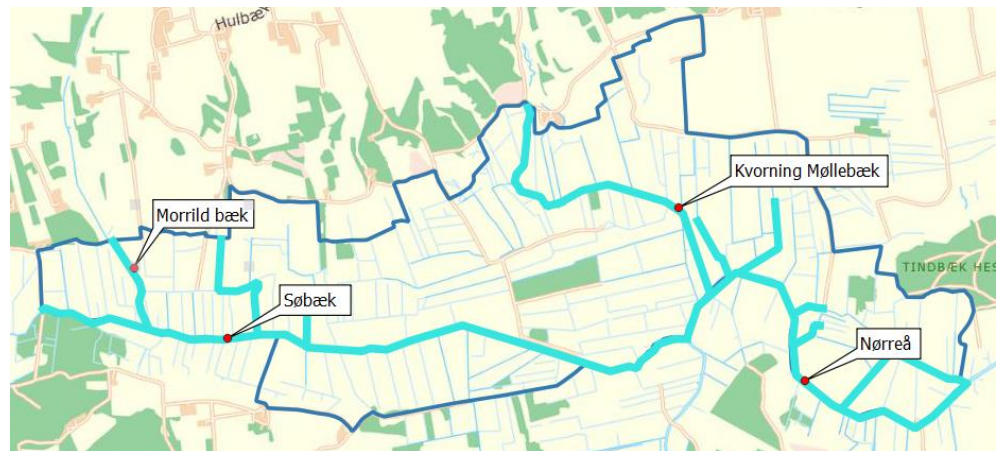


Figur 2. Vandhuller hvor der blev foretaget observation af forekommende voksne guldsmed og screenet for exuvier fra stor kærguldsmed. Projektområdet er vist med mørk blå signatur.

Lampretter

Der blev foretaget screening af tilstedeværelsen af bæklampret inden for projektområdet. Imidlertid kan bæk- og flodlampret ikke adskilles som larver (Carl & Møller, 2012) og de behandles derfor under et i nærværende rapport.

Lampretter blev eftersøgt ved at gennemvandre større vandløb og kanaler til fods (se figur 3). På steder med blød bund blev der foretaget strøg med sigteketsjer og en hvid bakke og tjekket for forekomst af lampretlarver (se figur 4).



Figur 3. Områder hvor der blev ledt efter lampretlarver (lys blå markering). Projektområdet er vist med mørk blå signatur. Desuden blev der foretaget en lang række stikprøver i de øvrige vandløb hvor dette var muligt.⁷



Figur 4. Blødbundede dele af vandløbene blev gennemsøgt med sigteketsjer.

Padder

Der blev foretaget screening af tilstedeværelse af følgende paddearter:

- Stor Vandsalamander
- Spidssnudet frø

Ud fra luftfotos blev en række lokaliteter indenfor projektområdet med åben vandflade og/eller fugtige jordbundsforhold udvalgt og efterfølgende besøgt (se figur 5). Ud over disse lokaliteter blev der desuden registreret padde i det omfang de blev fundet i området ved vandring fra lokalitet til lokalitet og ved vandring langs områdets vandløb.

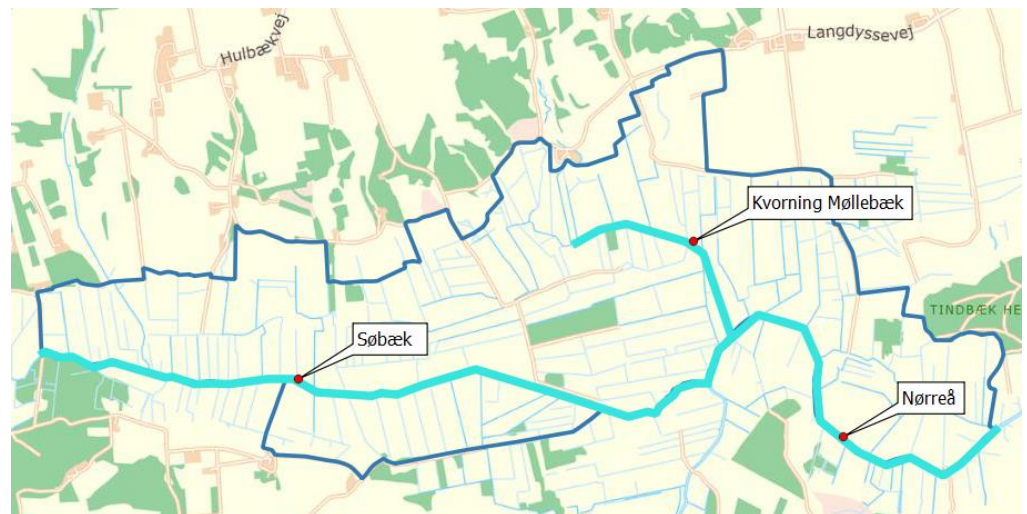


Figur 5. Projektområdets vandhuller der indgik i screening for padde med lokalitetsnumre. Projektområdet er vist med mørk blå signatur.

Der blev ledt efter voksne og juvenile padder ved hjælp af ketsjer og hvid bakke og observation omkring vådområder. Besigtigelserne blev foretaget den 28.-30. juni i en periode med gunstige forhold, dvs. uden kraftig nedbør eller vind og med sol og høje temperaturer. Ved besigtigelser d. 2., 3., 5., 10. og 11. august blev der i forbindelse med andet feltarbejde desuden også registreret padder i de tilfælde, at de blev observeret.

Odder

Der blev eftersøgt spor efter odder i form af ekskrementer, fodaftryk, stier og rester fra fouragering. Større vandløb og søer i området blev undersøgt (se figur 6).



Figur 6. Områder der blev gennemgået ekstra grundigt for spor efter odder, er markeret med lys blå signatur. Projektområdet er vist med mørk blå signatur.

Søbæk- og Nørreåens bredder blev afsøgt fra kajak. Brug af kajak er velegnet til at lede efter odderspor, da man nemmere kan få adgang til områder der ellers ville være umulige at besøge med f.eks. waders, se figur 7.



Figur 7. Strækning af Søbæk der er yderst vanskelig at besigtige ved brug af waders.

Vandplanter

Der blev foretaget bestemmelse af Dansk VandløbsPlanteIndeks (DVPI) på to stationer i hhv Morrild Bæk og Kvorning Møllebæk. Strækningerne blev udvalgt som værende repræsentative for de to vandløb. Metodikken for DVPI er grundigt beskrevet i den tekniske anvisning for DVPI (TA nr V17 version 2.8). Data leveres i regneark til Naturstyrelsen til eventuel indtastning i VanDa og efterfølgende beregning af DVPI værdier (regnemaskinen bag er ikke offentliggjort).

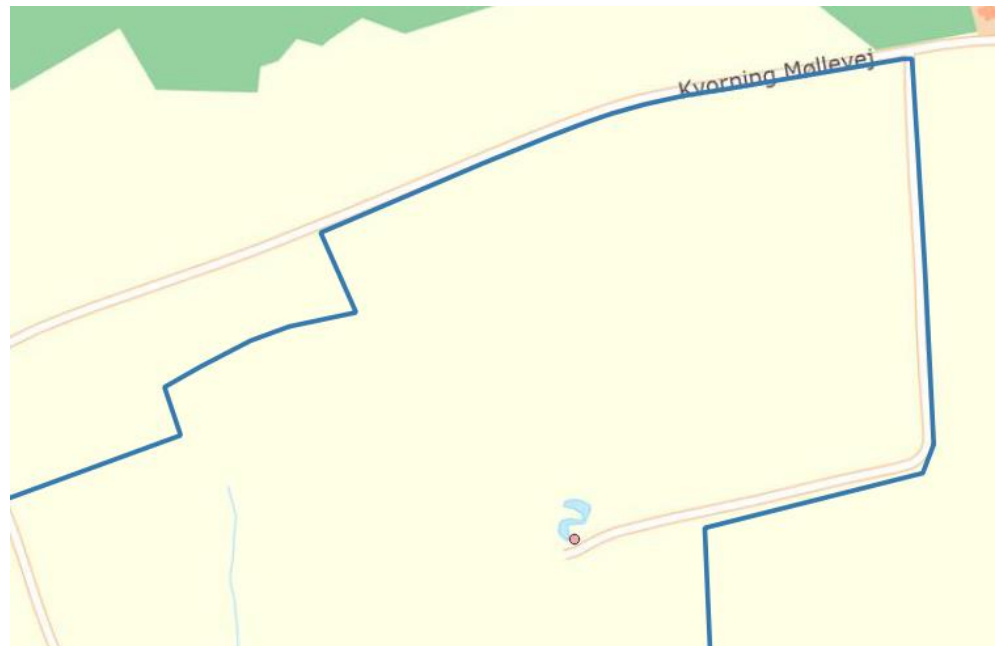
Resultater

Guldsmede

Stor kærguldsmed

Arten er tidligere registreret i området jf Nielsen, 1998. Der er dog ikke fund fra området i nyere tid. Hverken arter.dk, Naturbasen.dk eller Danske-guldsmede.dk nævner fund fra området. Arten nævnes heller ikke fra området i "Håndbog om arter på habitatdirektivets bilag IV" (Søgaard & Asferg, 2007). Den indgår i udpegningsgrundlaget for Habitatområde H30 (Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådale samt Skravad Bæk). Arten blev forgæves eftersøgt ved feltarbejde d. 28.-30. juni og igen d. 2., 3., 5., 10., 11., og 12. august. Forholdene var gunstige med varmt og solrigt vejr, med følgende stor aktivitet blandt områdets guldsmede og libeller. Der blev brugt mest tid ved vandhullet i den nordlige del af projektområdet (se figur 8), hvor der blev iagttaget et stort antal guldsmede af forskellige arter, men ikke den eftersøgte art. Taget i betragtning at arten ikke umiddelbart er kendt fra projektområdet og at dens

foretrukne levesteder er næringsfattige og/eller brunvandede vandhuller med mange mosser, særligt tørvemosser (Nielsen, 1998) vurderes det at sandsynligheden for at den skulle findes i området er lille.



Figur 8. Dette vandhul er meget benyttet af områdets guldsmede. Projektområdet er vist med mørk blå signatur.

Grøn kølleguldsmed

Arten er tidligere registeret i området jf Nielsen, 1998, Danske-guldsmede.dk og arter.dk (nord for Viskum Skov). Den indgår i udpegningsgrundlaget for Habitatområde H30 (Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simsted og Nørre Ådale samt Skravad Bæk). Arten er knyttet til rene, iltrige og kølige store vandløb (Nielsen, 1998). Fund tæt ved Nørreåen må således formodes at stamme herfra. Arten blev forgæves eftersøgt ved feltarbejde d d. 28.-30. juni og igen d. 2., 3., 5., 10., 11., og 12. august. Forholdene var gunstige med varmt og solrigt vejr, med følgende stor aktivitet blandt områdets guldsmede og libeller. Der blev brugt mest tid langs Nørreåen men også langs Søbæk og dele af Kvorning Møllebæk (se nedenstående figur).

Lampretter

De fleste af projektområdets små kanaler var helt tilgroede og derfor ikke mulige at undersøge i sammenhæng for forekomst af lampretlarver (se eksempel i figur 9). I stedet blev der foretaget en lang række stikprøver, hvor der kunne findes åbent vand.



Figur 9. Et eksempel på graden af tilgroning i projektområdets mindre vandløb, her de nedre dele af Morrild Bæk.

Der blev ikke fundet lampretlarver. De vandløb hvor der er størst sandsynlighed for at de kan findes, er dem hvor der findes egnede gydeområder (stryg med grus/gydegrus (Carl & Møller, 2012)) i opstrøms retning. Morrild Bæk er den mest oplagte lokalitet og der blev derfor foretaget en ekstra grundig eftersøgning her, uden at arten/arterne blev fundet. Bæklampret er tidligere registreret opstrøms for projektområdet i Veldsmølle Bæk i 2007 ved en enkelt lejlighed.

Padder

Stor vandsalamander

Der blev fundet larver af stor vandsalamander i vandhullet i den nordlige del af projektområdet (lokalitet 11). Vandhullet fremstår lysåbent, med helt klart vand og meget god vandkvalitet (se figur 10 og 11).



Figur 10. Lokalitet 11.



Figur 11. Larve af stor vandsalamander fundet på lokalitet 11.

Vandhullet må betegnes som et vigtigt yngle- og leveområde for arten i området. Arten blev ikke observeret andre steder indenfor projektområdet, og det vurderes også, at de andre vandhuller er uegnede som levesteder, da de i stor grad er tilgroede og skyggede (se eksempler i afsnittet om spidssnudet frø herunder). Der foreligger ikke tidligere fund fra projektområdet.

Spidssnudet frø

Der blev observeret "brune frøer", dvs. spidssnudet eller butsnudet frø (pga. deres ringe størrelse kunne de ikke adskilles som arter) i stort set hele projektområdet. Engene og vandløbene i projektområdet fremstår som fourageringsområder for arterne. Henvi-
 sning til figuren.



Figur 12. Eksempler på brune frøer fra projektområdet.

De fleste vandhuller/fugtige områder er stærkt tilgroede og/eller eutrofierede (se eksempler herunder i figur 13, 14 og 15) og vurderes derfor ikke at være af særlig betydning for arten spidssnudet frø i området.



Figur 13. Eksempel på et af områdets vandhuller – lokalitet 1. Beskriv hvad vi skal se på billedet i forhold til padder.



Figur 14. Eksempel på et af områdets vandhuller – lokalitet 2. Beskriv hvad vi skal se på billedet i forhold til padder.



Figur 15. Eksempel på et af områdets vandhuller – lokalitet 7. Beskriv hvad vi skal se på billedet i forhold til padder.

Arten er ikke tidligere registreret indenfor projektområdet.

Odder

Der blev søgt efter spor fra odder på en række strækninger langs projektområdets vandløb. Desuden blev der ved færdsel i områdets øvrige vandløb og vandhuller/vådområder desuden holdt øje med odderspor.

Der blev ikke observeret spor efter odder, selv om forholdene for observation var gunstige. Særligt i Søbæk og i Nørreå blev der observeret et stort antal fisk (skaller/rudskaller, løjer og gedder), og det vurderes, at forholdene er så gode for arten, at der med stor sandsynlighed af og til er fouragerende oddere i området.

Der er tidligere gjort observationer af odder ved både Nørreåen og lige syd for Søbæk (Viborg Kommune på arter.dk).

Vandplanter

Placeringen af de to stationer er vist på figur 16.



Figur 16. Placering af stationer til bestemmelse af DVPI.

Herunder præsenteres et kortfattet resume af resultaterne. Detaljerede resultater er fremsendt i regneark til Naturstyrelsen.

Morrild bæk

Der blev fundet følgende arter der indgår i DVPI med høje indikatorværdier:

Rørgræs og Bittersød natskygge fra DVPI klasse 1-2, Stor nælde fra DVPI klasse 3, Smalbladet mærke fra DVPI klasse 4 og Mosebunke og Tykskulpet brøndkarse fra DVPI klasse 5. I tabellen herunder er vist den procentvise dækning af alle fundne arter i undersøgelseskvadraterne.

Tabel 1. % dækning af arter i kvadrater i Morrild Bæk

Art	% dækning
Tykbladet ærenpris	1,1
Mosebunke	1,6

Stor nælde	2,7
Høj sødgræs	3,8
Kærdueurt	4,6
Tykskulpet brøndkarse	4,8
Bittersød natskygge	9,9
Lådden dueurt	12,1
Rørgræs	18,5
Smalbladet mærke	41,0

Kvorning Møllebæk

Der blev fundet følgende arter der indgår i DVPI med høje indikatorværdier: Sparganium (formodentlig Grenet pindsvineknop der dog ikke var i blomst) og Rørgræs fra DVPI klasse 1-2, Liden andemad fra DVPI klasse 3 og Tykskulpet brøndkarse, Vand-pileurt og Mosebunke fra DVPI klasse 5.

I tabellen herunder er vist den procentvise dækning af alle fundne arter i undersøgelseskvadraterne.

Tabel 2. % dækning af arter i kvadrater i Kvorning Møllebæk

Art/gruppe	% dækning
Lav ranunkel	0,2
Mosebunke	0,2
Topstar	0,3
Vandskræppe	0,3
Rørgræs	0,3
Kærdueurt	0,5
Vand-pileurt	0,6
Krybhvene	1,1
Sparganium sp (ikke i blomst)	1,9
Høj sødgræs	6,0
Tykskulpet brøndkarse	10,8
Liden andemad	21,7
Cladophora sp.	53,5

Referencer

Carl, H. & Møller, P.R. 2012. Atlas over danske ferskvandsfisk. Statens Naturhistoriske Museum.

Nielsen, O.F. 1998. De danske guldsmede. Steenstrup.

Søgaard, B. & Asferg, T. (red.) 2007: Håndbog om arter på habitatdirektivets bilag IV – til brug i administration og planlægning. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. – Faglig rapport fra DMU nr. 635. 226 s.
<http://www.dmu.dk/Pub/FR635.pdf>